

In hoeverre is er draagvlak voor een gezonder voedingsaanbod in buurthuizen in Nederland en hoe zou dit vergroot kunnen worden?

Dit is de samenvatting van het adviesrapport geschreven als afstudeerstage in opdracht van JOGG door Lindy Huber (januari 2021).

De eetomgeving is de laatste jaren veel veranderd. Openbare plekken in de buurt bieden steeds meer ongezonde en calorierijke producten aan (5). Een ongezonde eetomgeving maakt het moeilijk voor kinderen en jongeren om een gezonde leefstijl aan te houden en gezonde keuzes te maken (6). Dit kan leiden tot overgewicht of obesitas (7). Het is bekend dat obesitas bij kinderen een voorspellende factor is voor de ontwikkeling van obesitas op latere leeftijd, met alle bijbehorende gezondheidsrisico's (8). Verandering in de omgeving is nodig om gezonde keuzes te faciliteren. Openbare plekken in de buurt kunnen hieraan meewerken door hun voedingsaanbod gezonder te maken. Buurthuizen kunnen fungeren als ontmoetingsplaats voor jongeren en zijn daarom belangrijke locaties om de omgeving van jongeren gezonder te maken. Het doel van dit onderzoek was om een representatief beeld te krijgen van het draagvlak voor een gezonder voedingsaanbod in buurthuizen in Nederland. Hiervoor was de volgende onderzoeksvraag opgesteld: "In hoeverre is er draagvlak voor een gezonder voedingsaanbod in buurthuizen in Nederland en hoe zou dit vergroot kunnen worden?"

Voor dit onderzoek zijn tien stakeholders van buurthuizen in Nederland geïnterviewd. Er zijn stakeholders geïnterviewd waarbij ze in het buurthuis nog niet actief bezig zijn geweest met het gezonder maken van het voedingsaanbod. Er is gevraagd naar het huidige voedingsaanbod en naar de gedragsintenties tegenover het veranderen van hun voedingsaanbod. Daarnaast zijn er ook stakeholders van buurthuizen geïnterviewd die wel actief bezig zijn met een gezonder voedingsaanbod. Er is gevraagd naar hun ervaringen en motivatie voor het veranderen van hun voedingsaanbod. Tot slot is er een enquête (N=17) verspreid om een breed beeld te krijgen van buurthuizen in Nederland.

Uit de interviews blijkt dat het huidige voedingsaanbod in buurthuizen voornamelijk bestaat uit houdbare producten, zoals voorverpakte snacks, ingevroren snacks en tosti's. Over het algemeen valt er nog veel winst te behalen met betrekking tot de gezonde keuzes in het voedingsaanbod in buurthuizen. De belangrijkste bevinding van dit onderzoek is dat bijna alle respondenten een positieve houding hebben tegenover een gezonder voedingsaanbod. Dit betekent echter niet dat er sprake is van een sterk draagvlak. Hiervoor moet de betrokkenheid van alle stakeholders onderzocht worden en moeten zij het gezondere voedingsaanbod actief steunen. Het is hiervoor belangrijk dat de stakeholders persoonlijk belang hebben bij het gezondere voedingsaanbod. In een buurthuis zitten vaak meerdere (welzijns) organisaties, het is van belang dat iedereen op de hoogte is van het gezondere voedingsaanbod en dat ze achter de keuzes staan. Om het draagvlak te vergroten zijn er een aantal aanbevelingen geformuleerd:

- Maak iemand van het buurthuis verantwoordelijk voor het gezondere voedingsaanbod.
- De verantwoordelijke creëert bewustwording onder de stakeholders, zorgt ervoor dat de stakeholders betrokken worden en bereid zijn actief te helpen, en zorgt voor een blijvende fundering voor de verandering met behulp van evaluaties.
- Creëer ook draagvlak bij de vrijwilligers en bij de bezoekers; laat ze meebeslissen over het aanbod, dit creëert eigenaarschap.

De respondenten hadden een aantal barrières die overwonnen moet worden. Zo gaven de meeste respondenten aan dat ze het willen proberen, maar niet wisten hoe ze dit aan moesten pakken. Verder

maakten de respondenten zich zorgen over de verkoop van de gezondere producten. Ook zijn gezonde producten vaak minder lang houdbaar, waardoor de respondenten bang waren dat er veel bederf zal zijn. Daarnaast werd er nog getwijfeld hoe ze groente kunnen verkopen voor een goede prijs. Ten slotte staan er veelal vrijwilligers achter de bar, waardoor het aanbod niet te ingewikkeld moet zijn.

In de interviews is gevraagd wat de respondenten nodig hebben om hun voedingsaanbod gezonder te maken. De respondenten gaven aan dat ze begeleiding nodig hebben bij het gezonder maken van het voedingsaanbod. Er was vooral behoefte aan een lijst met gezonde alternatieven en tips hoe je deze aantrekkelijk kunt presenteren. Ook gaven respondenten aan dat het waardevol zou zijn als ze langs kunnen bij buurthuizen die een gezonder voedingsaanbod al gerealiseerd hebben, om van dit proces te leren.

Naast de aanbevelingen over het (vergroten van het) draagvlak, zijn er ook overige aanbevelingen met betrekking tot het voedingsaanbod in buurthuizen.

- In een buurthuis worden regelmatig avondmaaltijden bereid en geserveerd door de buurtbewoners zelf. Er zijn geen inzichten verkregen over de gezondheid van deze maaltijden, maar het is goed om dit mee te nemen aangezien dit ook onder het voedingsaanbod in buurthuizen valt.
- Vaak wordt er eten meegenomen naar het buurthuis om te trakteren. Het kan in het beleid worden opgenomen dat deze traktaties gezondere alternatieven zijn.
- Een buurthuis heeft als locatie veel mogelijkheden. Zo worden er vaak activiteiten georganiseerd en deze activiteiten kunnen een goede aanvulling zijn op het gezondere voedingsaanbod. Dit zouden educatieve activiteiten kunnen zijn om bewustzijn te creëren over gezonde voeding, of sportieve activiteiten. Het is waardevol wanneer buurthuizen ideeën uitwisselen hierover en van elkaar leren.
- De effectiviteit van (nudging) technieken om de gezondere alternatieven aan te bieden verschilt per locatie. Daarom is het belangrijk om verschillende strategieën uit te proberen om te kijken wat effectief is in buurthuizen.